

Botkyrka kommun

**Beslut för
gymnasieskola med yrkes- och
introduktionsprogram**

efter tillsyn i Tumba gymnasium
belägen i Botkyrka kommun

Tillsyn i Tumba gymnasium

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Botkyrka kommun under hösten 2016. Tumba gymnasium besöktes av Skolinspektionen den 7 november 2016 och den 8 november 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Enligt Skolverkets nationella statistik (SIRIS) för läsåret 2014/15 erhöll 60 procent av eleverna gymnasieexamen inom tre år. Lägst andel elever (50 procent) som erhöll gymnasieexamen inom tre år gick på naturvetenskapliga programmet och högst andel elever gick på el- och energiprogrammet (79 procent). Motsvarande resultat för riket är 76 procent.

Den genomsnittliga betygspoängen för avgångseleverna läsåret 2014/15 var 12,1. Motsvarande resultat för riket är 14,5.

Trygghet och studiero

Enligt den enkät som Skolinspektionen genomförde våren 2016 inför tillsynen var resultatet avseende trygghet i paritet med övriga deltagande skolenheter i riket (index 8,2) jämfört med riket (index 8,3). Resultatet avseende studiero var något högre för Tumba gymnasium (index 6,1), jämfört med riket (index 5,8).

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Ingen brist konstaterad	
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Ingen brist konstaterad	
3. Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)	Ingen brist konstaterad	
4. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
5. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2017-03-07
6. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2017-03-07
7. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att Tumba gymnasium brister i att ge samtliga elever studiero. Även om skolan har genomfört insatser för att förbättra studieron finns det grupper och lektioner då det inte råder studiero. Dessutom arbetar inte elevhälsan främst förebyggande och främjande.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att senast den 7 mars 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Det kan därmed också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att alla elever tillförsäkras studiero.

Motivering till bedömning av brist

Enligt Skolinspektionens bedömning har Tumba gymnasium brister i studiero. Tillsynen visar att studieron för eleverna i allt för stor utsträckning är beroende på vilken klass och lärare eleverna har. Trots vidtagna åtgärder för att förbättra studieron på skolan har Tumba gymnasium inte lyckats se till att alla elever möter en skola där studiero råder. Visserligen har skolan genomfört enkäter som visar att elever inte pekar ut studiero som ett utvecklingsområde, men

elever har muntligen uppmärksammat lärare på att studieron brister. Dessutom framkommer det i lärarintervjuer att studieron varierar och inte är tillfredställande.

I skollagen anges att utbildningen ska utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Rektor berättar i intervju att skolan arbetat mycket med att förbättra elevernas studiero under de senaste åren, och att studieron är generellt god. Men i intervjuer med elever i årskurs 2 och 3 framkommer att studieron varierar beroende på vilken klass de går i och vilken undervisande lärare de har. Även om några elever berättar att de har studiero på samtliga lektioner, uppger de flesta elever som intervjuas att studieron varierar beroende på vilken lärare de har.

De flesta elever menar att en orsak till att det på vissa lektioner är bristande studiero är att elever inte respekterar alla lärare för att vissa lärare är för "snälla" och hellre vill vara kompis med eleverna. Vidare berättar elever att studieron brister på grund av att elever kommer sent, att mobiltelefoner används och att elever pratar högt om ovidkommande saker under lektionerna.

Flera elever berättar att de har tagit upp bristande studiero med sina lärare, men att det inte har lett till önskad effekt. Vidare berättar några elever att läraren brukar säga till i början av lektionen, men att läraren inte ser till att upprätthålla studieron under hela lektionen, utan att den försämras under lektionens gång. En elev uttrycker att det känns som att en del lärare har gett upp.

Lärarna bekräftar i intervjuer att elevernas studiero varierar men berättar att de har arbetat mycket med studieron och att den har förbättrats under de senaste åren. Dock framkommer det i intervjuer med lärare att skolans förbättringsarbete avseende elevernas studiero främst har riktats till eleverna i årskurs 1, och att eleverna i årskurs 3 inte tagit del av åtgärderna. Vidare berättar några lärare att skolan inte har analyserat varför eleverna inte upplever studiero på vissa lektioner.

Skolinspektionen menar att det saknas samsyn mellan lärarna på skolan vad studiero innebär och hur lärarna ska uppnå studiero för eleverna. Flera lärare menar att studiero är en subjektiv bedömning och beror bland annat på vilken skolbakgrund eleverna har. En del elever kräver tystnad under lektionsarbete, medan andra elever är vana med hög ljudvolym och störande moment under lektionerna från grundskoletiden. Några lärare berättar att de på olika sätt

arbetar aktivt för att se till att det råder studiero, medan en annan lärare uppger att det är positivt att elever önskar bättre studiero.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten i Tumba gymnasium inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Botkyrka kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Botkyrka kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Se till att elevhälsan innefattar samtliga kompetenser som omnämns i skollagen, och att alla arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande.

Motivering till bedömning av brist

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan vid Tumba gymnasium inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Vidare omfattar inte elevhälsan samtliga kompetenser. Visserligen finns det en psykolog inom kommunen som kan kontaktas, men psykologen deltar inte i elevhälsans arbete.

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Vidare ska elevhälsan omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I intervju med representanter för skolans elevhälsa berättar dem att tolkningen av vad hälsofrämjande och förebyggande arbete för elevhälsan är skiljer sig mellan skolledningen och elevhälsan. De flesta representanterna i elevhälsan menar att de inte har möjlighet att i någon större utsträckning arbeta förebyggande och hälsofrämjande, utan att deras arbete främst är av åtgärdande karaktär. Vidare berättar elevhälsan att det visserligen genomförs kartläggningar, till exempel elevenkäter av hur eleverna mår, men att resultaten inte systematiskt följs upp eller att åtgärder på grupp- eller skolnivå tas fram utifrån resultaten.

Vidare framkommer det i intervju med representanter för elevhälsan att det inte ingår psykologisk kompetens i elevhälsan på skolan. Det finns en psykolog som är centralt anställd i kommunen som skolan kan kontakta, men elevhälsan uppger att de inte har haft någon kontakt med psykologen.

Rektor uttrycker också i intervju att det finns en psykolog inom kommunen som kan kontaktas vid behov, men menar att denne har deltagit i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Men i en telefonintervju Skolinspektionen genomfört efter tillsynsbesöket uppger psykologen att denne inte har arbetat förebyggande och hälsofrämjande på Tumba gymnasium.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom verksamheten i Tumba gymnasium inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Botkyrka kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de examensmål som gäller för det nationella program som eleven läser. Undervisningen ska utformas och genomföras så att alla elever, såväl på nationella program som på introduktionsprogram, ges möjligheter att nå samtliga kunskapskrav inom de ämnen som eleven läser, det vill säga såväl i gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser också samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL). Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom

regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)

Skolan ska se till att elever på yrkesprogram får den utbildning de har rätt till avseende arbetsplatsförlagt lärande (APL) och möjlighet att nå grundläggande behörighet. APL är en central del i all yrkesutbildning, då denna ska bidra till att eleven utvecklar såväl yrkeskunskaper som en yrkesidentitet. För elever som läser i huvudsak skolförlagd utbildning ska APL motsvara minst 15 veckor av den samlade utbildningstiden och för elever som är lärlingar ska APL motsvara minst 50 % av utbildningen. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå på arbetsplatsen, exempelvis att skolan avtalat med arbetsplatsen om vilka delar av det centrala innehållet på en eller flera kurser som ska behandlas. Skolan ska också följa upp att så sker. Handledaren är en central aktör, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå och bedömas gentemot så att eleverna får adekvata arbetsuppgifter utifrån detta.

Att eleverna ges möjlighet till fortsatta studier på högskolenivå är en central rättssäkerhetsfråga. Det är dock inte tillräckligt att eleverna ges en teoretisk möjlighet att uppnå grundläggande behörighet utan skolan bör också göra det praktiskt möjligt för eleverna, ex. genom att undvika schemakrockar.

För introduktionsprogrammen finns inga nationellt fastställda programstrukturer eller examensmål, utan utbildningen ska utformas så att eleven förbereds för vidare studier eller etablering på arbetsmarknaden. Ett centralt instrument i denna planering är elevens individuella studieplan. Eleven ska, utifrån sina behov, få en utbildning som uppfyller introduktionsprogrammets syfte så att elevens mål med utbildningen kan uppnås.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga

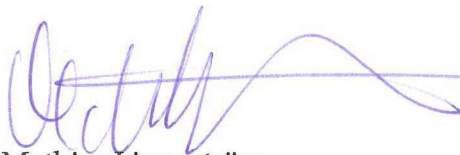
elevprestationer. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska bedömning av detta ingå i den samlande bedömningen.

Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen utan ska också omfatta uppföljning av resultat i fördjupningsämnena, från lärande som sker på arbetsplats (APL) och undervisning på introduktionsprogram. Förbättringsåtgärder kan exempelvis vara att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

På Skolinspektionens vägnar

Mathias Ljungström
Beslutsfattare

Marie Högstedt
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Tumba gymnasium

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Tumba gymnasium

Tumba gymnasium är en kommunal gymnasieskola med totalt 1306 elever. Skolan bedriver utbildning på samtliga nationella högskoleförberedande program samt på följande nationella yrkesprogram: barn- och fritid, bygg- och anläggning, el- och energi, fordons- och transport samt på restaurang- och livsmedelsprogrammet. Skolan bedriver även utbildning på samtliga introduktionsprogram.